

KONUK EDİTÖRDEN

Değerli Bilim İnsanları,

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi'nin 5/2 (Haziran 2020) sayısı, Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel sorun (pandemi) olarak tanımlanan COVID-19'u farklı yönleriyle inceleyen çok sayıda çalışma, zengin içerikleriyle bilim dünyasının hizmetine sunulmuştur.

Sağlık Bilimleri Fakültemizin tarihsel bir sorumluluğu yerine getirdiğini en başta söylemek gerekir. Dünya tarihine bakıldığında değişik zamanlarda çok sayıda salgın deneyiminin yaşandığı görülmektedir. Farklı inanışlara sahip geçmiş topluluklarda çeşitli gerekçelere bağlanan bu salgınların çok boyutlu olarak ele alınmasına ihtiyaç vardır. Dinler tarihindeki dokümanlarda farklı kıssalarla ortaya konulan bu türden durumların bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerinin genel anlamda yaşam ve ölüm arasındaki ince çizgide ele alındığı görülmektedir. Geçmişte olduğu gibi bugün de geniş bir yelpazede değerlendirilmesi gereken son küresel salgın döneminin dün ile benzerlikleri ve farklılıkları olduğunun altını çizmeye ihtiyaç vardır.

Tüm bilimsel ve teknolojik gelişmelere rağmen bu salgın sürecinin de temel motivasyonu, yüzlerce yıl öncesinde olduğu gibi temas, temizlik ve korunma üzerine kurulmuştur. Tıbbın ve bilimin bu denli ilerlemesi ekseninde düşünüldüğünde ve tüm salgınların dokümanlar verileri çerçevesinde çıkarım yapıldığında tarih öncesi de dâhil benzer tedbirlerin en etkili mücadele yolu olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır. Geçmiş ile benzerliklerine rağmen COVID-19 için ayrı bir fasıl açmanın gerekliliğini de vurgulamak gerekir. Zira yakın tarihin ve modern zamanların tecrübe ettiği bu salgının dün ve bugün ile bağlantılı olarak ele alınması; çoklu bir boyuta sahip olduğunun bilinmesi; konunun sağlık başta olmak üzere; ekonomi, küresel iktisat, medya, iktidar, ideoloji, emperyalizm ve diğer vecheleriyle irdelenmesi gerekliliktir. Bilimin ve teknolojinin bu denli yükseldiği bir zamanda görünmeyen bir varlığın ortaya çıkardığı teyakkuz halini hafızalarda tutmak koşuluyla çok boyutlu sektörel bakışla yorumlanması gerektiği ortadadır. Derginin konsepti gereği sağlık problemi üzerinden ele alınan konu, bu takdim metninde nispeten farklı bir yönüyle siz değerli okuyuculara sunulmaktadır;

Öncelikle COVID-19, ortaya çıktığı andan itibaren çeşitli disiplinler açısından ele alınmayı gerektirmekle birlikte konuya dijital teknoloji bağlamında bakışa da gereksinimin olduğunun altını çizmek gerekir. Zira COVID-19'un ayırıcı özelliği sayısallaşmaktır. Bu tür afetlerin ya da musibetlerin bilimsel olarak izah edilmesi, sebep sonuç ilişkilerinin kurulması kadar anlamlandırılması da önemlidir. Konunun bu boyutu, sektörel bakışlar kadar dini boyutta da ele alınmayı hak eder. Burada altı çizilmesi gereken husus, musibet ya da beklenmedik bir durumda ortaya çıkan ve yaşayanların ders almasını gerektiren olumsuz gelişmelerin insanlık ve onu yönlendirenler tarafından geçmişte hep aynı ama bakış açısına göre her daim farklı değerlendirilmiştir. Nitekim Tevrat, İncil ve Kur'an-ı Kerim'de musibetin bir türü olarak salgın hastalıklarla ilgili ilahi yasalar da zikredilir ve nedenleri genel olarak aynı hususlara bağlanır. Zaman içinde zenginleşen ve farklılaşan bilimsel paradigma, mevzuya kendi özgün bakış açısına göre yaklaşıp da konuya ilahi boyutta bakış, farklı dinsel yaklaşımlara rağmen aynıdır. Semavi dinler, yeryüzünde hayat devam ettiği sürece salgın hastalık durumlarının üç sebebe bağlı olarak süreceğini dile getirmektedir. Bunlar:

- 1- Deneme: Allah'ın bireysel ve toplumsal olarak insanların sabrını denemesi ve kendisine yakarıta bulunup bulunmayacağını görmek istemesi.
- 2- Uyarı: Toplumsal olarak zulmün, haksızlığın, isyanın kurumsallaşması durumunda bir uyarı olarak ortaya çıkması. Allah, insanın inanıp inanmamasının hesabını ahirete bırakmıştır. Ancak zulüm ve isyan söz konusu olduğunda ve tekrarlanmaya başladığında bir uyarı olarak musibetlerin geleceği ifade edilir.
- 3- Ceza: İnsanlar uyarıyı aldıklarında yapmış oldukları zulüm ve isyandan vazgeçerlerse cezadan kurtulurlar, dikkate almazlarsa musibetin büyüğü gelir. Bu konularda önceki kavimlerden sunulan örneklerle benzer tutum, davranış ve eylemlerin benzer sonuçlar doğuracağına işaret edilir (Eski Ahid, "II. Tarihler", 6/28-30; "Sayılar", 16/44-48; "Levililer", 26/24-25; "Yasanın Tekrarı", 28/20-68; "Mezmurlar", 78/50; 106/29; Tekvîn, 13/13; 18/20; 19/4-5; Hezekiel, 16/49-50 / Yeni Ahid, "Luka", 20/10-11; 21/20-24 / Kur'an, "Bakara", 2/155-157; En'âm, 6/43-45; "A'râf", 7/80-81, 94-99; Mü'minün, 23/76-77; "Şu'arâ", 26/160-166; "Neml", 27/54-55; "Ankebût", 29/28-30).

Korona Virüs –üretilmiş olup olmadığı tartışması bir yana- tüm boyutlarıyla değerlendirilmesi saklı kalmak kaydıyla, modern dünyanın kendi ürettikleriyle bir imtihanıdır ve sömürü, adaletsizlik, bencillik, çatışma, tabiatı ve tabii olanı tahrip etme çerçevesinde bir özeleştiriyi gerektirmektedir. Dünya hayatının, mevcut yapısıyla sürdürülebilir olmadığı, dün olduğu gibi bugün de bu son örnek sayesinde, ortaya çıkmıştır. Küreselleşme başta olmak üzere teknolojinin etkisiyle gelişen hiçbir eylemin kendi coğrafyası ile sınırlı olmadığı COVID-19 ile görülmüş; küresel sorunlar için herhangi bir ayırım gözetilmeksizin insani değerlerin ve kısıt olmaksızın dayanışmanın zorunluluğu gözlemlenmiştir.

KONUK EDİTÖRDEN

Farklı ve geniş bir perspektiften ele alınması zorunlu gibi görünen krize rağmen böyle durumların aynı zamanda kendi içinde çözümleri ya da fırsatları barındırdığı da dikkatle vurgulanmalıdır. Farklı sektörler bazında ortaya çıkan kriz ve fırsat diyalojisinin sağlık bilimleri alanında çalışan bilim insanlarınca ayrıca ele alınmasına gerek olduğu açıktır. Zira COVID-19 süreci, geçmişte olmadığı kadar bedeni ve ruhu kıymetli kılmış; insanlar arası fiziksel ilişkilerin keşfedilen yeni aracı ve aracısı olmuştur.

Pandemi süreci, tüm bilim ve fen odaklı tartışmalar bir yana insanlığın gücünü aşan durumlarda en azından musibeti yaşadığı anlarda aşkın bir varlığa koşulsuz teslim olduğu gerçeğini bir kez daha ispatlamış bu da manevi dünya ile barışma için bir fırsat sunmuştur. Bunun ne ölçüde değerlendirilebileceğini zaman gösterecektir.

Yukarıda ifade edildiği gibi diğer toplumsal ve kişisel krizlere benzer biçimde COVID-19 süreci, tüm dünyada bir teyakkuz durumu oluşturmuştur. Birçok açıdan tetkik edilebilecek derinlikte olan salgın hastalık ve pandemi durumlarının, Sağlık Bilimleri Fakültemizce özel konu olarak ele alınması, yukarıda özetlenen kavramlar çerçevesinde önemli bir gelişme olarak değerlendirilmelidir. Sağlık alanında yapılan çalışmalar ve alanyazında sıkça başvurulan bir kaynak olması dileğiyle dergimizin elinizdeki sayısının hayırlı olmasını diler; başta sayın dekanımız olmak üzere emek ve katkı veren herkesi yürekte tebrik ederim.

Prof. Dr. Saffet KÖSE

Rektör